

Qarbi azərbaycanlı aqsaqqallarımız, ağbirçəklərimiz

Deyərli dostun portret cizgiləri

**Osgor DSGEROV,
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü**

(Övvəli ötən saylarımda)

Həqiqətən də “qonaqlar” sözünün sahibi çıxırlar. Qıt təpilan tikinti mətriallarının ələ gətirilməsində heç nə əsirgəmirlər. Sonralar özün bu barədə soruşan bir tanışçı başa salmışdır ki, kənddə üstü dəmir örtülü ilk ev mənim otaqlarım idi.

Dostum, özün də yaxşı duyursan ki, “yüksek mərtəbədə” sənə göstərilən hörmətin başında ən əvvəl şəxsi keyfiyyətlərin, sənətkarlığın, qüsursuz işin, böyüklu-kiçikli həminin işinə yaramağın durdurdu.

Ailəni Daşkörpüye (bəli, sovxozen ikinci şöbəsinə) köçürükdən sonra özünü çox rahat və gümrəh hiss edirdin. Evin yeri xam “oazis” olduğundan toz torpaq “yoxa çıxmışdı”. Yerin hündürlüyü isə ona ayrı görkəm verirdi - ələ bil rayon mərkəzi, astanadan baxanda, ayaq altında olan kimi görünürdü. Qapıda sıralanan arı kötükləri ildə neçə-neçə bidon bal verirdi. Həm də “Seyfulla bali” rayonda ad çıxarmışdı...

Əzizim, sən üstünü vurmasan da, varlığına çökmüş bir niskili çoxdan sevmişdim. Mən səbr göstərdim, sən də açıb demirdin. Bəzən saatlarla fikrə dalar, necə deyərlər, “dağı arana çəkərdin”. Təhsildən vaxtsız ayrılmagın, “köç” dəsgahı, səhərtində yaranan problem, Goyçaydan geri qayıdib gelməyiniz ali təhsil yolunda böyük əngəl oldu. Aradan xeyli keçmiş sürücü yoldaşların Hümmət, Qiyyas, Şəmməd, Veli ilə sözü bir yerə qoyub İrvana səfər edib, kənd təsərrüfatı texnikumunun qiyabi mexanizasiya şöbəsinə qəbul olunursunuz. Texniki biliklərdə xüsusi bacarığın olduğundan “texnikum dövründə” heç bir çətinliklə qarşılaşmadın, uğurla imtahanları verib diplom aldin. Eve xoş əhval-ruhiyyə ilə qayıtmışdin. Uşaqlar, qonun-qonşu təbrikəyi yığışmışdalar. Buradaca elan etdin: Kasıbin olanından. Əlim buna çatdı, peşman deyiləm. Əminəm ki, atanın, babann təhsil yolundakı “üzqaralığına” övladlar, nəvələr əncam çəkəcək, xitam verəcəklər! Onların gələcək uğurunu mən inidən özümkü sayıram!

Allah başadək versin, Seyfulla! Mehriban ailən, qibtədiləsi balaların var. Üç oğul, iki qız atasısan. Sərvaz, Şəmsi ali təhsil almışlar. Bəhrəm orta ixtisas biliklərinə yiyələnib. Hamısı da ailə qurub, ev-əşik, oğul-uşaq sahibidirlər. Ailənin ilki Sərvaz neçə illərdən bəridir ki, Xızı rayonunda işləyir, YAP rayon təşkilatında aparat rəhbəridir. Onun oğul balası Yusiflə hələ körpəlikdən səmimi ünsiyyət qurubsunuz, arada zarafatınız da olur...

Yusif Sumqayıtda ingilis dilli kollecin məzunudur. Litva Dövlət Universitetini bitirmişdir. Sonuncu semestri bitirən ərəfədə yolunu Bakıdan salır və təbii ki, babanın görünüşünə tələsir. Hal-əhəvaldan sonra növbə “polemik axtarışlar” çatır. Baba başlayır ki, mənə, magistraturanı da oxuyacaqsan, çünkü başa düşdürüyümə görə, magistrurasız diplom yarımcıq görülmüş iş kimidir...

Baba sözünü qutarmamış Yusif belə bir fikirlə qarşılaşacağını sanki əvvəlcədən bilimiş. Ona görə də dərhal cavab verir: Əziz baba, səninlə razıyan. Mən seçimimi çoxdan etmişəm. Qərb daha çox cəlb edir məni. Fikrim “ikinci piləni” orada keçib tamamlamaqdır təhsili. Az sonra xəbər tutursan ki, “igidin” İtalyiadadır, Baloniyə Universitetində magistratura kursuna davam edir.

Nəvədən təhsillə bağlı alınmış sonuncu xəbər səni, eşitdiyimə görə sevindirmiş, lap “beş-beş” etmişdir. “İgidin” Amerika Birləşmiş Ştatlarındadır, bu ölkədə doktorantura “axtarışlarına” başlamışdır... Xoş xəbərin sevincini uzaq qıtəyə şəxsən çatdırma bilməsən də, ata - Sərvazla bölüşür və tapşırırsan ki, balaımızı hamımızın adından təbrik et, ona uğurlar dile. İndi əmin oldum ki, təhsil məsələsində babanın “üzqaralığı” nəvələr inamla aradan qaldıracaqlar.

Dostum, əziz və deyərli insan, sənin və ümumən insanlığın portret cizgilərini tamamlayacaq bir “blok” qədərində aqsaqqal konsepsiyan mədəniyyət, əxlaq və mənəviyyat, məsələləri ilə bağlıdır. Hər vaxt yeri düşdükçə vurğulayardın ki, adamın sözü ilə əməli bir olmalıdır. Ara vurmaq, söz gəzdirmək, xəbərçilik insana yaraşmaz. Yaltaqlıq, acgözlük, rüşvətə aludəcilik şəxsiyyəti ayaqlar altına salar. Maraqlı cəhət burasıdır ki, sən, Seyfulla, bunları təkcə gelişmiş gözəl söz, ifadə, fikir kimi ortaya atmırsan, öz gündəlik fəaliyyətində görür, duyur, həyata keçirirsən.

İnsan mənəviyyatı ilə bağlı başladığın fikir və “tezisləri” oxşar bir ideya daha aydın və qabarlıq şəkildə önə çəkir. Deyirsən ki, insan gərək tamahkar, ac-göz yox, gözü-könlü tox olsun. Əslinə qalsa, sən özün xarakterinə bunun gözəl nümunəsini ortaya qoyursan.

1974-cü ilin qışında Amasyada rəhbərlik dəyişdirildi. Yuxarıda adı hallanan “icrakom sədri”, sonra Ermənistan KPMK-da rəhbər vəzifədə işləyən Cahangir Əliyev raykomun birinci katibi seçilir. Rayonu, təsərrüfatları ağır böhrandan qutarmaq üçün ilk növbədə ciddi kadr isləhatı aparmaq lazımlıydı. Belə bir ağır və kritik vaxtda rayon avtonəqliyyat dəstəsində (ATK) rəhbərliyi möhkəmlətmək lazımlıydı. Seyfulla, sənin də namizədliyin hallanırmış. Katibin təklifini tərəddüdə qarşılıyarsan. O, narazı qalır, deyir ki, mən mühüm vəsilələrdə kadr dəyişikliyi apararəm, yaxından tanıdım, bacarıqlı kadr-

lara etimad göstərməliyəm. Sənsə razılaşmır, təklifi rədd edirsin. Bəs sənin dost köməyin harada qaldı?

Bu tənədən sonra avtobus sürücülüyü buraxıb, “alakönü” razılıq verirsin. Bir ildən artıq doğma kollektivdə rəhbər vəzifə tutduqdan sonra istəfa ərizəsi ilə katibin qəbuluna gəlir, işdən azad olunmasını xahiş edir deyirsən: Bura mənim yerim deyil, “əsasın” da bu olur: İstəyirəm ki, balalarım öz yolumu davam etdirsinlər, ələməyimin, halal zəhmətimin qazancı ilə böyüşünər...

Xarakterinə yaxından bələd olduğum üçün bir cəhətə tamamilə eminəm: Düzlük, halallıq - kökdən gələn bu mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlər sənin üçün keçici hal deyil, həm də sənin yaşam tərzin, həyat amalın olub, səni hər zaman düz yola çəkib, köməyinə yetişib. Budur, dost, səni sözü ötkəm, başı uca edən əsas amillərdən “ən əsası”!

Daşköprüdə ailənlə “cah-cələlli”, xoşbəxt yaşadığın illər uzun çəkmədi. 1988-ci ilin qışında başlanan Dağlıq Qarabağ və onun etrafındakı hadisələrlə

nu dandim. Axı, səhəri yola çıxırsan! Cavab verirsən ki, bu, sən deyən pul deyil, mənim pulum halal puldur. Onu heç kim nə yeyə, nə də dana bilməz!

Səhərisi “təzə sahibkar” tezdən gəlir və cibində əskiyyə bükülmüş təm-təzə, qatı açılmamış “50 manatlıq banknotları” stolun üstüne qoyub şəxsiyyətinə qibə ifadəsi ilə deyir: Seyfulla, sən xeyirxah və halal adamsan, qeyrətli kişisən. Sən mənə adı ev deyil, qədir-qiyəməti hesaba gəlməyən mülk hədiyyə edibsən. Əvezini isə mən sax pullarla “ödəməkdə” gördüm. ...Bankırla-söhbəti (haqq-hesabı da) bitirib maşına yüklenmiş “evicini”, əşyaları bir də nəzərdən keçirir, uşaqların rahat yerləşməsinə diqqət yetirir, hər şeyin yerli-yrində olduğu qənaətinə gələndən sonra ehtiyat açarı da Sahaka verir, dərd-qəm, qüssə-ələm içinde “yurda” nəzər salır, rulun arxasına keçərək: Əlvida, doğma ellər, salamat qal, Ağbaba! - deyib Bakı istiqamətinə yön alırsan...

Qohum-qardaş köçü Qazaxda qarşılaşıyır. Maşını Xirdalana sürürsünüz. Mü-

Seyfulla İrəvanda Texnikomda qiyabçı tələbə yoldaşları Hümbət Bəhrəmov və Qiyyas Nəsibovla birlikdə institut tələbəsi Fətulla ilə Osgor müəllimin qonqarıqları. Aprel 1968.

bağlı hay-harayı qarşıqlıq görünməmiş dava-dalaşa, mühəribəyə, faciəyə, qantökülməsinə gətirib çıxardı... Ən əvvəl 250 minlik azərbaycanlı əhalisi məcburiyyət qarşısında Ermənistani tərk edib Azərbaycana, digər ünvnlərə baş götürüb qəçdi, mal-mülküն, ev-eşiyini başlı-başına buraxdı, bəziləri qoçaqlıq göstərib evi dəyişdi. Sənin mülkünə göz dikənlər də çox idi. Sonda böyük istək və arzu ilə tikib başa çatdırığın, hər daş-divarında barmaq izlərin qalan ev-eşiyin Dövlət Bankı Amasiya rayon şöbəsinin rəisi Sahak adlı bir erməniyə qismət oludur. Sahak “kompleks” dam-daşına 10-12 arı kötüləri ilə birlikdə hamisə 8000 (səkkiz min) manat qiymət qoydu və səni də “razılaşdırıcı”. Nə edəsən, daşınmaz əmlakı “daşınan” edə bilməzdi, ha?! Yəni elə bir qiymət verdi ki, təxminən sənin usta əməyinə, fəhlələrə verdiyi məbləğ bərabərində olan məbləğ.

Doğma yurdla vidalaşmanın axşamına “nə yoğurdum, nə yapdım”... deyiminə uyğun “xoşbəxtliyə” yetişən erməni pulu gətirib verir. Qayıdan başı nə fikirləşirə pulu geri tələb edir. Sakitcə qəzetə bükülmüş əskinasları geri qaytarırsan. Sağollaşanda Sahak deyir: Ürəkli adama bənzəyirsən, Seyfulla. Qarşıq zəmandır, birdən sözümdən döndüm, pulu-

vəqqəti dayanacaq sonradan xoşuna gəlir, çox keçmir ki, burada torpaq alıb “Quşçuluq massivində “binə” salırsan. Bu, sənin həyatının 54-cü ilində məskunlaşdırığın 5-ci ünvan, öz zövqünə ucaltdığın 5-ci ev idi. “Kənd evinin” bir fərqi budur ki, bura bağ-bağatlı cənnət güşəsidir. Qıvrıq tədbirlər, ad günləri, “qarşılınmalar”, “yolasalmalar” da adətən burada baş tutur. Mövsümlə əlaqədar süfrədə öz əlinlə yetişdirdiyin alma, xurma, tut, gavalı, üzüm, tərəvəz... bol olur. Deyən-gülən, şənlənən oğul-uşaq, qız-gelin, nəvə-nəticə, onların yaxın dəst-rəfiqələri, ömür-gün yoldaşın Zeyver Məhərrəm qızı ilə məclisin başında əyləşib ətrafi seyr etdikcə qəlbindən təleyinə minnətdarlıq sözləri keçir: Balaların bu xoşbəxt günlərini görüb duymaq naminə yaşamağa dəyərmiş!

Min şükür varlığına, İlahi! - deyirsən! 2020